

NO LITTER *generation*

Ett samarbete mellan
World's Children's Prize Foundation
och Håll Sverige Rent.

Skräp är sånt som hamnar på marken eller i sjöar och hav och som inte borde vara där. Det kan vara glasflaskor, plastpåsar, plåtburkar, cigarettfimpar eller godispapper. Både djur och människor kan göra sig illa på skräpet. En del skräp innehåller dessutom farliga ämnen som inte ska läcka ut i naturen.

Olika länder – olika utmaningar

I många länder finns inga bra system för att ta hand om och sortera avfall. Det mesta slängs på gator eller öppna soptippar. Det finns heller inga system för återvinning. Att inte ta tillvara avfallet är ett slöseri med jordens resurser eftersom många material skulle kunna användas flera gånger.

När avfall slängs utan kontroll uppstår hälsorisker. Sjukdomar kan spridas om människor kommer i kontakt med exempelvis avföring och sprutor. Avfallet kan även innehålla skadliga kemikalier. Från gator och öppna

Skräp finns nästan överallt på jorden – på marken och i sjöar och hav. Om inget görs kan det år 2050 finnas mer plast än fisk i haven! Men du och andra barn och ungdomar världen över kan göra skillnad och bli No Litter Generation (Skräpfria generationen).

Den 16 maj kan ni vara med i No Litter Day och plocka upp skräp på er gata, i er by eller stadsdel. Rapportera sedan in vikten av allt skräp som ni på din skola tillsammans samlar in på worldschildrensprize.org/nolitter.

soptippar blåser mycket skräp och avfall iväg och hamnar i sjöar och hav.

I andra länder finns det bra system för att samla in och återvinna avfall. Men där finns ofta andra utmaningar, som att människor inte använder systemen på rätt sätt eller att de köper saker i onödan, så att det blir mer avfall och skräp. Olika länder har alltså olika utmaningar.

Exemplet Indien

På många håll i Indien saknas det system för att ta hand om avfallet, men i delstaten Tamil Nadu har elva distrikt infört ett bra system. Där sorterar familjerna avfallet i tre behållare.

Matavfall läggs i en grön korg. Det samlas in till stora komposter och blir till jord och biogas. Material som kan återvinnas eller återanvändas, som plastflaskor, metallburkar och papper, läggs i en vit påse. Materialet sorteras, säljs och används sedan igen på olika sätt. Det som varken kan komposteras

25 miljoner elefanter plast i haven

Det kan redan finnas 150 miljoner ton plastskräp i haven. Det är lika mycket som 25 miljoner stora elefanter väger. Om så många stora elefanter ställer sig på rad med snablarna utsträckta blir raden 200 000 km lång. Det är lika långt som fem varv runt jorden.

eller återvinnas läggs i en svart korg. Det avfallet samlas in, läggs på soptipp eller förvaras på något säkert sätt.

I Tamil Nadu försöker man också göra så att det ska bli mindre avfall från början. Till exempel har Little Flower-skolan gjort hela skolområdet till en plastfri zon och skyltar påminner besökare om förbudet.

Exemplet Sverige

I Sverige finns ett system för att ta hand om och återvinna avfall. Gamla tidningar samlas in och används till att tillverka nytt papper. Metallburkar och glasflaskor smälts och materialet används för att tillverka nya flaskor och burkar. En del plast används för att göra ny plast.

Det som inte kan användas igen bränns upp i speciella anläggningar där avgaserna renas och värmen används för att värma upp vatten till många hus. Det avfall som kan återvinnas eller brännas läggs på speciella soptippar, där det gör så lite skada som möjligt på miljön.

Men många i Sverige slarvar med att sortera sina sopor eller slänger saker på fel plats. Material som borde återvinnas hamnar bland sopor som ska förbrännas, och en hel del hamnar som skräp på marken. Det blir också väldigt mycket avfall i Sverige eftersom det köps mycket prylar och förpackningar som bara används en gång. För att ändra på det måste vi människor förändra våra vanor och beteenden.

Skräp kostar

Det är svårt att uppskatta hur mycket nedskräpningen kostar världen över. Många länder lägger stora resurser på att städa och plocka skräp. Nedskräpning kan till exempel göra att turister slutar åka till ett område och det leder till minskade inkomster för ett land. Ju mer skräp som hamnar på marken eller i våra hav desto större blir följderna och kostnaderna. Det är billigare att ta hand om skräpet från början. Mycket av det som blir skräp kan dessutom användas igen.

Skräp skadar djur

Många djur skadas av skräp. De kan göra illa sig på, fastna i eller råka äta skräpet. Djur som får i sig plastbitar kan svälta ihjäl eller bli försvagade när deras magar fylls med plast istället för mat. Både små och stora djur kan skadas av skräp, till exempel valar, sköldpaddor, fisk, fåglar, musslor och kor.

Mer plast än fisk ...

Mycket av plastskräpet hamnar till slut i haven. Det kan färdas långa vägar med vinden eller med floder och regnvatten. Om vi inte gör något åt saken så kan det finnas mer plast än fisk i haven år 2050!

Val svalde 30 plastpåsar

- 8 miljoner ton plast hamnar i haven varje år.
- Plasten skadar över 600 djurarter som lever i och vid havet.
- 99 procent av alla havsfåglar kommer att ha ätit plast år 2050 om utvecklingen fortsätter.
- En val som strandade i Norge hade 30 plastpåsar i magen.

4 500 miljarder fimpar når månen 117 gånger tur och retur

I hela världen slängs det omkring 4 500 miljarder fimpar på marken, varje år! Alla dessa fimpar på rad blir 90 000 000 kilometer. Det är lika långt som att åka fram och tillbaka till månen 117 gånger. Det tar cirka tre år för en fimp att brytas ned till så små bitar att den inte syns. Men även små bitar kan göra skada. I fimpen finns bland annat plast och kadmium.

Plast försvinner inte

Plasten som hamnar på marken eller i havet sönderdelas långsamt, långsamt till mindre bitar. Detta kan ta hundratal eller tusentals år. Även riktigt små bitar av plast (mikroplast) kan göra skada. Mikroplasten kan ätas av små organismer som djurplankton och musslor. När dessa sedan äts av större djur följer plasten med upp i näringskedjan. Till slut kanske plasten finns i fisken som du själv äter till middag. Forskare försöker ta reda på mer om hur djur och människor påverkas av att få i sig mikroplast.

Jobbar för förändring

Många barn och vuxna världen över kämpar för att minska nedskräpningen.

- Flera länder har förbjudit eller höjt priset på plastpåsar, eftersom de gör skada. Rwanda i Afrika var det första landet i världen som införde ett förbud mot plastpåsar.

- Många länder jobbar med att det ska bli lätt att göra rätt, till exempel genom att sätta ut fler sopkorgar med lock, så att inte avfallet blåser iväg, och förbättra systemen för att återvinna avfall.
- Producenter, de som tillverkar plastförpackningarna, uppmanas att ta fram smartare förpackningar som inte blir skräp.
- I många länder genomförs varje år skräpplockarkampanjer, som No Litter Day, då både vuxna och barn plockar skräp och lär sig mer om följderna av nedskräpning.
- Länder samarbetar också med varandra för att lösa problemet med nedskräpning. År 2015 antog alla länder i FN 17 globala mål för en ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling. Målen ska uppnås till 2030 och det är bara möjligt om alla hjälper till. Att ta vara på avfallet, återvinna och inte skräpa ned bidrar till att nå målen.

No Litter Day

Den 16 maj, eller annan dag den veckan, samlas barn i många länder för att plocka skräp vid sin skola, i sitt bostadsområde eller i sin by. Barnen som deltar tillhör No Litter Generation. De är förändrare för en bättre värld, och den dagen speciellt för en renare och hälsosammare värld. De sorterar och väger skräpet som de samlar ihop under No Litter Day. Sedan rapporteras vad som samlats in och den totala vikten, antingen till kontaktpersonen i sitt land eller till No Litter-vågen på worldschildrensprize.org/nolitter.

Skräpsortering på St K Michael-skolan i Accra, som tillhör Eco-Schools Ghana.

Vad kan det bli av skräpet?

Återvunnet glas blir ofta flaskor eller dricksglas, men används även i en speciell asfalt till vägar. Papper och kartong blir bland annat tidningspapper, näsdukar, skrivpapper och äggkartonger. Stål och plåt kan bli till ståltråd och byggmaterial, burkar, konstverk, stolar och bord. Återvunnet trä blir bland annat till papperskorgar, leksaker, lekplatsutrustning och möbler. PET-plastflaskor kan smältas och användas till filter, kuddar, tröjor och som isolering i varma jackor och i sovsäckar. Det går åt 10 flaskor för att göra tillräckligt med fibrer till en t-shirt och 63 flaskor för att göra en tröja. Har du fler förslag på vad som kan tillverkas av skräp?

Så här kan du och dina kompisar bli en del av No Litter Generation:

1. Studera och diskutera innehållet i den här No Litter-tidningen.
2. Prata om hur platsen där ni bor kan bli skräpfri.
3. Ta hem No Litter-tidningen till familj, vänner och grannar. Berätta vad ni lärt er och prata med dem om hur de kan hjälpa till att hålla er gata eller by skräpfri.
4. Genomför er No Litter Day och plocka upp, sortera och väg skräpet ni plockat. Var försiktiga så att ni inte gör er illa på skräpet och ta hjälp av en vuxen om ni hittar något som är vasst eller farligt på annat sätt.
5. Rapportera vad ni har samlat in och den totala vikten av skräpet.
6. Se till att allt skräp återvinns eller hamnar där det ska förvaras säkert.
7. Fira er insats!

Bäst och sämst med avfall

Bäst är det om det inte blir något avfall från början. Kanske går det att använda färre förpackningar?

- Avfallet som ändå blir till ska allra helst återanvändas eller återvinnas. Då gör prylen eller materialet nytta igen och jordens resurser sparas.
- Om detta inte går ska avfallet eldas upp eller placeras på en soptipp. Men det gäller att göra detta på ett bra sätt så att inte luft, mark eller vatten förorenas.
- Sämst är det om avfallet hamnar som skräp på marken eller i floder, sjöar och hav.

DET HÄR KAN DU OCH DINA KOMPISAR I NO LITTER GENERATION GÖRA

UNDERSÖK DÄR DU BOR:

- Finns det bra system för att ta hand om avfall?
- Vilka problem har ni när det gäller avfall och skräp?

FÖRESLÅ OCH FÖRÄNDRA:

- Vilka förslag har ni för att minska nedskräpningen?
- Vilka förslag på lösningar för att ta hand om avfall och skräp har ni?
- Vem bestämmer över avfallssystemet där ni bor? Uppvakta de som bestämmer med ert förslag.
- Berätta för alla där du bor om varför nedskräpning är dåligt. Uppmuntra dem att hjälpa till att skapa en skola, gata och by utan skräp och ge tips om hur de ska göra.
- Planera hur ni i No Litter Generation kan arbeta för att minska nedskräpningen även när det inte är No Litter Day.
- Samla idéer om hur skräp kan återanvändas.
- Och förstås, skräpa inte ned själv!

Se No Litter Generation-filmen
worldschildrensprize.org/nolitter

Barnen på tegelbruket i Pakistan är med i No Litter Generation, som det står på urdu till höger.

FOTO: ALI HAIDER

Skräpet allas ansvar

Under större delen av mänsklighetens historia har skräp inte varit ett stort problem. Det mesta av skräpet var ju organiskt, matrester och köksavfall, som ruttnade och blev till jord.

Problemen började när städerna växte och vi fick nya, praktiska material som plast. Det var bra att kunna förvara mat och prylar i säkra förpackningar. Men det blev mycket mera skräp på jorden, som inte försvann av sig självt. Därför har många länder byggt upp system för att ta hand om skräpet.

Många fattiga länder har satsat pengarna på annat. Dessutom skickar många rika länder, en del illegalt, mycket av sitt farligaste skräp till fattiga länder. Dit hör bildäck av giftigt gummi och elavfall från mobiler och datorer. Men det går inte längre. Sopbergen växer för snabbt.

Ju rikare, desto skräpigare

Ju rikare du är, särskilt om du bor i en stad, desto mer avfall och skräp skapar du. USA och Japan hör till dem som skapar mest avfall, men de har råd att ta hand om sitt avfall, så det syns mindre på gatorna

än i fattigare länder, som skapar allra minst avfall. Där finns sällan sophämtning och människor kastar sina sopor på gatan. Sjukdomar sprids. Men det kunde vara ännu värre om inte omkring en fjärdedel av alla miljoner ton avfall och skräp som skapas varje dag samlades in av fattiga människor, som är skräpplockare.

Skräpplockarna behövs

Sidra i Pakistan är en av världens omkring 15 miljoner människor som plockar skräp för att överleva. Hon och Nisha, som är från en tegelbetarfamilj, ser båda fram emot att vara med i No Litter Generation och delta i No Litter Day. De bor i ett land där sophantering inte fungerar. De som har pengar slänger och de allra fattigaste samlar in, sorterar, säljer eller byter mot något de behöver. Sidras familj har plockat skräp i generationer och är

experter på återvinning och återbruk. Men det är ett tungt och farligt jobb som ger väldigt lite pengar.

Protest lyckades

Det är orättvist att vissa kan skräpa ner och andra måste plocka upp skräpet bara för att de är fattiga. Att hålla rent och ta hand om skräp är ett viktigt jobb. Barn ska inte jobba alls, de ska gå i skolan. Nu har skräpplockare över hela världen börjat protestera, som i den indiska staden Pune. Politikerna lyssnade faktiskt! De lovade att betala skräpplockarna, de flesta kvinnor, för deras arbete. Kvinnorna startade ett renhållningsföretag och nu har de lön, bra arbetsvillkor och skyddskläder. De jobbar kortare tid men får mer betalt. Bäst av allt: Deras barn har slutat plocka skräp och går i skolan istället.

Hjälps åt

Det är allas ansvar att människor överallt, särskilt barn, får leva i en säker och hälsosam miljö. Vi kan hjälpas åt att plocka skräp och sprida kunskap om miljön. Men världens ledare måste också hålla sitt löfte; att kämpa för att uppnå FN:s Globala mål till år 2030 och utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor och lösa klimatkrisen. Då kan barn som Nisha och Sidra själva välja vad de vill jobba med när de växer upp.

Nisha, 12
Klass 5, BRIC-skolan

Nisha och Sidra är med i

Varje eftermiddag när hon kommer hem från skolan tillverkar Nisha tegelstenar. Hennes familj är skuldsslavar och Nisha måste hjälpa till att betala av på deras skuld. Sidra samlar skräp när hon inte är i skolan och säljer det till olika uppköpare. Båda flickorna i Pakistan har genom World's Children's Prize-programmet lärt sig om barnets rättigheter. Nu vill de vara med i *No Litter Generation* och under *No Litter Day* 16 maj samla skräp och lära andra om varför de ska sluta att skräpa ner!

"Jag gör 200 tegelstenar varje dag."

"Utbildning är enda vägen till ett bättre liv."

"Min syster och mamma går upp klockan fyra varje morgon för att till sena kvällen göra tegelstenar. Mamma lånade en stor summa pengar från tegelbruketsägaren till vården av min pappa. Sedan dess är vi som slavar till ägaren.

Efter skolan lagar jag lunch. Sen tar jag med mig den till mamma och min syster och vi arbetar till kvällen. Jag gör tvåhundra tegelstenar varje dag.

Ägaren och förmannen behandlar inte de arbetande barnen bra. De skriker åt oss och slår oss ofta grymt. Jag blir ledsen och jobbar fortare då. Jag tänker att om jag gör fler tegelstenar kommer vi att kunna betala vår skuld och bli fria från det här arbetet.

Resten av kvällen gör jag mina läxor. Vi kan bara köpa kläder eller skor till jul, men tack Gud att vi kan gå i skolan. Jag arbetar hårt med min utbildning. Jag

vill bli läkare och öppna ett sjukhus. Då ska jag köpa kläder och skor till min mamma och syster och de ska inte behöva arbeta på tegelbruket längre. Jag vet att utbildning är enda vägen till ett bättre liv.

Jag har lärt mig att jag har rättigheter, att alla vi barn är viktiga och att alla ska respektera våra rättigheter. Här tycker alla att pojkar är viktigare än vi flickor. Detta måste förändras och flickor respekteras!"

Jag gillar idén om oss som *No Litter Generation*. Skräp är dåligt för alla, människor och djur. Vi kan sluta att slänga skräp överallt och lära de vuxna att sluta med det. Och det blir roligt att delta i *No Litter Day* tillsammans med barn i andra länder."

"Vi har redan haft vår första No Litter Day."

"Jag vägde allt skräp som vi plockat upp och vi skrev upp vikten varje gång."

No Litter Generation

Sidra, 12
Klass 3, BRIC-skolan

”Vi föddes i de här tälten och kommer att sluta vår livsresa i de här tälten. Alla i min familj samlar skräp och sopor sju dagar i veckan. Vi säljer det till inköpare och köper mat för pengarna.

Jag undrar alltid varför folk slänger så mycket mat? Men på så vis får vi alltid mat som vi aldrig skulle kunna köpa på marknaden. Ibland hittar vi leksaker. De flesta leksaker är skadade, men perfekta för oss att leka med. Vi köper aldrig nya kläder, vi har bara kläder som vi hittar i soporna.

Mitt mirakel!

En morgon när jag vaknade sa min pappa: 'Du ska inte samla skräp idag utan gå i skolan'. Det var ett mirakel!

Jag hade aldrig tänkt på att få gå i skolan ens i mina drömmar. Det hade aldrig hänt tidigare i min familj.

En sak sårar mig. Andra elever mobbade mig för att jag är vad de kallar en nomadflicka. Jag förstår inte varför människor hatar oss. Vi är bara som dom! Men min passion för utbildning gjorde att jag stod ut med det och senare fick jag vänner i skolan.

När jag börjat skolan började också andra att skicka sina barn till skolan. Genom utbildning kan jag få respekt i samhället. Jag arbetar hårt för att bli socialarbetare, så att jag kan kämpa för vårt folks rättigheter.

Jag har lärt mig att alla

barn har rättigheter. Det var en fantastisk upplevelse. Men här behöver vuxna utbildas så att de börjar respektera flickors rättigheter.

Efter skolan samlar jag alltid skräp och sopor. När vi gör det behandlar andra oss som om vi inte är människor. Och inköparna brukar lura oss när de väger vårt skräp.

Vi har alltid levt omgivna av skräp. Det vore trevligare utan det. Men hur skulle vi då tjäna pengar? Jag är ändå glad att kunna vara med i *No Litter Generation*. Vi behöver lära folk om skräpet, att tänka på miljön och att ändra sina vanor. Det kommer att vara vackert på våra gator när vi samlat skräp på *No Litter Day*.

”Det var ett mirakel att få börja skolan.”

Pengar från No Litter Day betalar skola

Nisha och hennes vänner kommer att sälja skräpet som de samlar in under No Litter Day till inköpare. Pengarna ska användas till deras skolkostnader. Pengarna från skräpet som Sidra och hennes vänner samlar in under den dagen används också till deras skolgång.

No Litter Generation samlar skräp

Nisha och hennes vänner har redan blivit en del av No Litter Generation och här väger de skräpet som de samlat in där de bor och på tegelbruket.

NO LITTER day

16 MAY
MAI MAIO MAYO

جین بلا مہملات

JIIL QASHIN LA'AAN AH

स्वच्छ पीढ़ी

کچرے سے پاک نسل

SKRÄPFRI GENERATION

NO LITTER GENERATION

KEEP SWEDEN TIDY

نسل بدون زباله

GÉNÉRATION SANS DÉCHETS

GENERACIÓN SIN RESIDUOS

نسل بدون کثافات

GERAÇÃO SEM SUJEIRA

फोहोर नफाले दिन

NO
LITTER
generation

